

**PRIJEDLOG PLATFORME ZA UČEŠĆE MINISTARKE NAUKE, DR SANJE
DAMJANOVIĆ, NA SAVJETU EVROPSKOG DRUŠTVA FIZIČARA, SPLIT, REPUBLIKA
HRVATSKA, 05-06. APRIL 2019. GODINE**

Na poziv Evropskog društva fizičara, ministarka nauke Crne Gore, dr Sanja Damjanović, učestvovala je na sastanku Savjeta pomenutog društva koji se u periodu od 05-06. aprila 2019. godine održava u Splitu, Republika Hrvatska, uz učešće eminentnih stručnjaka iz Republike Hrvatske i svijeta.

Tom prilikom planirano je i obraćanje ministarke nauke prisutnim delegatima (06. aprila 2019), sa posebnim fokusom na Regionalni projekat Inicijative za uspostavljanje Međunarodnog instituta za održive tehnologije Jugoistočne Evrope (SEEIIST).

Vlada Crne Gore je pokrenula inicijativu za uspostavljanje Međunarodnog instituta za održive tehnologije na prostoru Jugoistočne Evrope (SEEIIST), koju je prvobitno predložio prof. dr Hervig Šoper, bivši generalni direktor CERN-a. Misija Instituta čija je okosnica velika međunarodno konkurentna infrastruktura, je unapređivanje naučne i tehnološke saradnje u Regionu i suočavanje sa zajedničkim izazovima u oblastima ekonomskog rasta i društvene kohezije. Značajna misija ovog Instituta je i „Nauka za mir“, ublažavanje tenzija između zemalja u Regionu po uzoru na modele CERN-a i SESAME projekta u Jordanu. Neposredna korist od ovih aktivnosti biće jačanje kapaciteta i smanjenje odliva talenata. Istovremeno, SEEIIST ima potencijal da postane jedan od vodećih projekata u okviru Evropske susjedske politike.

Inicijativa je formalizovana kao regionalni projekat nakon potpisivanja **Deklaracije o namjeri** na Ministarskom sastanku u CERN-u, u Ženevi 25. oktobra 2018. godine. Strane potpisnice bile su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Kosovo, Crna Gora, Srbija, Slovenija i Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija. Hrvatska se složila „ad referendum“, dok je Grčka uzela status posmatrača.

Na osnovu mapiranja zajedničkih regionalnih društvenih izazova i potreba u oblasti naprednih tehnologija, na početku su bile predložene dvije komplementarne opcije za SEEIIST projekat: „Hadronska kancer terapija i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona“ i „Četvrta generacija sinhrotronskog izvora zračenja“. Dvije međunarodne grupe eksperata pripremile su studije koncepta za obje opcije projekta, koje su po prvi put bile predstavljene javnosti na Naučnom forumu koji je održan u ICTP institutu u Trstu u januaru 2018. godine, pod pokroviteljstvom UNESCO-a, IAEA i EPS-a. Na njemu je učestvovalo preko 100 učesnika, a među njima i predstavnici Evropske komisije koji su iskazali podršku predstojećoj pripremnoj fazi projekta pod uslovom da se odabere jedna opcija kao prioritet. Novoformirani Upravni odbor SEEIIST-a kojim predsjedava ministarka nauke Crne Gore, u međuvremenu je odabrao jednoglasno prvu opciju („Hadronska kancer terapija i istraživanje u oblasti biomedicine pomoću protona i težih jona“)

Odabrana opcija za projekat imaće višestruke benefite za Region, jer je riječ o najsavremenijoj i najuspješnijoj metodi liječenja velikog broja kancera, što ga čini jednim od najboljih primjera projekata „Nauka za društvo“. U Evropi postoje dvije mašine ove vrste u Njemačkoj, odnosno HIT u Hajdelbergu i MIT u Marburgu, te CNAO u Paviji - Italiji i MedAustron u Beču - Austriji. Međutim, ova vrsta centra za hadronsku terapiju ne postoji u regionu Jugoistočne Evrope, dok se u posljednjih nekoliko godina bilježi porast broja oboljelih od tumora, uključujući tumore prostate, mozga, vrata, centralnog nervnog sistema, jetre i gastrointestinalnog sistema. Tretman teškim jonima je još uvijek u početnoj fazi i tek se očekuju značajni proboji u nauci. S toga je planirano da se 50% vremena posveti istraživanjima, što bi SEEIIST projekat učinilo jedinstvenim u svijetu, jer je udio istraživanja u drugim zdravstvenim centrima manji. Na taj način, ovaj bi projekat unaprijedio i ojačao regionalnu saradnju u oblasti nauke i tehnologije i privrede u duhu CERN-ovog modela „Nauka za mir“, a privukao bi i istraživače iz Zapadne Evrope.

Takođe, projektom bi bila omogućena multidisciplinarna istraživanja u korist različitih ciljnih grupa kroz kreiranje dvije mreže – kliničke i naučne, koje bi bile smještene u različitim djelovima Regiona. Podizanje kapaciteta mladih ljudi je ključna i sastavna komponenta Instituta. Čak i u ovoj fazi SEEST projekta postajemo konkurentni. U fazi smo obezbjeđivanja finansijske podrške IAEA za jačanje kapaciteta, a prijavili smo i projektne prijedloge za COST program i Višekorisničku IPA 2019 ("Mreža Zapadnog Balkana za radioterapiju i onkologiju").

U toku su i pripremne aktivnosti za poziv u okviru Horizont 2020 Marija Sklodovska Kiri programa. Tokom izgradnje Instituta otvoriće se brojne mogućnosti tehnološkog transfera ka zemljama Regiona, što će koristiti našoj lokalnoj privredi, jer nabavka različitih komponenti mašine (magneti, vakumski sistem, kontrolni sistemi, jedinice napajanja, i druge) može upravo biti povjerena lokalnoj privredi. Inicijativa će omogućiti nastanak spin-off privrednih subjekata povezanih sa Institutom, ali i podstaći razvoj komplementarnih tehnologija.

Sljedeća faza projekta je izrada detaljne projektne studije koja može trajati tri ili četiri godine. Dobijena je i prva finansijska podrška u iznosu od milion eura za početak izrade detaljne projektne studije od Evropske Komisije – Generalnog direktorata za istraživanja i inovacije (Directorate General for Research and Innovation - EC DG-RTD). U toku je uspostavljanje projektne grupe, koja će biti zadužena za izradu detaljnog Tehničkog projekta, uključujući Biznis plan za finansiranje infrastrukture i operativnih troškova, kao i utvrđivanja uslova za lokaciju. Domaćin i sjedište pripremne faze projekta biće CERN (za dizajn akceleratora) i GSI institut u Darmštadt (za biomedicinska istraživanja) sve dok lokacija Instituta ne bude određena. CERN je u prošlosti pružao vrijedne usluge evropskoj nauci tako što je ponudio pomoć za osnivanje EMBO i ESO, dok je njegova podrška SESAME projektu neprocjenjiva. A u GSI institutu u Darmštadt su liječeni upravo ovom najsavremenijom metodom prvih 500 pacijenata u Evropi.

SASTAV DELEGACIJE I TROŠKOVI

Delegacija Crne Gore **koja će učestvovati na Savjetu Evropskog društva fizičara, Split, Republika Hrvatska, 05-06. april 2019**, biće u sljedećem sastavu:

1. **dr Sanja Damjanović**, ministarka nauke Crne Gore, šef i član delegacije;
2. **Saša Ivanović**, projektni menadžer u Ministarstvu nauke, član delegacije.

Putne troškove i troškove smještaja članova crnogorske delegacije pokriće Ministarstvo nauke.

PRIJEDLOG ZAKLJUČKA

1. Vlada Crne Gore, na sjednici od _____ aprila 2019. godine, razmotrila je i utvrdila **Prijedlog Platforme za učešće ministarke nauke, dr Sanje Damjanović, na Savjetu Evropskog društva fizičara, Split, Republika Hrvatska, 05-06. april 2019** i tom prilikom odredila **dr Sanju Damjanović** ministarku nauke, za šefa crnogorske delegacije.
2. Za člana Delegacije određuje se:
Saša Ivanović, projektni menadžer u Ministarstvu nauke.

3. Zadužuje se Ministarstvo nauke da nakon učešća **ministarke nauke, dr Sanje Damjanović, na Savjetu Evropskog društva fizičara, Split, Republika Hrvatska, 05-06. april 2019**, pripremi i Vladi dostavi izvještaj o učešću crnogorske delegacije.